

ALT
UNIVERSITY

**ТЕҢДІК, ӘРТҮРЛІЛІК ЖӘНЕ
ИНКЛЮЗИЯ САЯСАТЫ**

ALT UNIVERSITY

«БЕКІТЕМІН»
Басқарма төрағасы – Ректор
«Мұхамеджан Тынышпаев
атындағы АЛТ Университеті» АҚ
2025 жылғы «27» наурыз

«МҰХАМЕДЖАН ТЫНЫШПАЕВ АТЫНДАҒЫ АЛТ УНИВЕРСИТЕТІ» АҚ-
ТАҒЫ ТЕҢДІК, ӘРТҮРЛІЛІК ЖӘНЕ ИНКЛЮЗИЯ САЯСАТЫ

1. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

Тендік, әртүрлілік және инклюзия саласындағы осы Саясат (бұдан әрі — Саясат) «Мұхамеджан Тынышпаев атындағы АЛТ Университеті» АҚ-да (бұдан әрі — Университет) кемсітусіз, әділ, қауіпсіз, психологиялық тұрғыдан қолайлы және инклюзивті білім беру мен жұмыс ортасын құру және қолдау мақсатында әзірленген. Мұндай ортада әрбір адам оқу, жұмыс істеу, даму және өзін-өзі жүзеге асыру үшін тең мүмкіндіктерге ие болады. Саясат БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарын (ТДМ) қолдайды және тендік пен инклюзивтілікті білім беру ортасының ажырамас бөлігі ретінде қамтамасыз етеді.

Саясат Университет қызметіне қатысатын барлық тұлғаларға қолданылады, соның ішінде:

- қызметкерлерге (оқытушылар, әкімшілік персонал, ғылыми қызметкерлер, техникалық мамандар);
- білім алушыларға;
- талапкерлерге;
- сыртқы мердігерлерге, серіктестерге, қонақтарға және келушілерге.

Саясат келесі құжаттарға негізделеді:

- Қазақстан Республикасының Конституциясы;
- Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі;
- «Білім туралы» ҚР Заңы;
- ҚР-дағы мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік қорғау туралы заң;
- адам құқықтары жөніндегі халықаралық конвенциялар;
- БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттары (ТДМ 3, 4, 5, 10);
- ESG және EDI қағидаттары;
- адам құқықтарының халықаралық қағидаттары, кемсітушілікке қарсы нормалар және EDI бойынша үздік халықаралық тәжірибелер.

2. МАҚСАТЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

Саясаттың мақсаты:

- Университеттің барлық қатысушылары үшін тең құқықтар мен мүмкіндіктерді қамтамасыз ету;
- кемсітушілікке, қысым көрсетуге және әдепсіз әрекеттерге жол бермеу;
- тұрақты даму қағидаттары мен адам құқықтарының халықаралық стандарттарын ескеретін инклюзивті және құрметке негізделген ортаны қалыптастыру;
- әртүрлілікті Университеттің маңызды құндылығы мен ресурсы ретінде қолдау. Бұл мақсаттар БҰҰ-ның ТДМ-на, соның ішінде ТДМ 3 — Денсаулық және

әл-ауқат, ТДМ 4 — Сапалы білім, ТДМ 10 — Теңсіздікті азайту мақсаттарына ықпал етеді.

Негізгі міндеттері

- кемсітушіліктің және әділетсіз қатынастың алдын алу;
- білімге, ресурстарға, мансаптық өсу мен дамуға тең қолжетімділікті қамтамасыз ету;
- ерекше қажеттіліктері бар қызметкерлер мен білім алушыларға қолдау және бейімдеу тетіктерін қалыптастыру;
- құрмет, толеранттылық және өзара қабылдау мәдениетін қалыптастыру;
- ақылға қонымды бейімдеу жағдайларын жасау (**reasonable accommodation**);
- қызметкерлер мен білім алушылар арасында EDI саласындағы хабардарлық пен құзыреттілікті арттыру.

3. НЕГІЗГІ ҚАҒИДАТТАР

Университет келесі қағидаттарды басшылыққа алады:

Теңдік және әділдік - Жынысына, жасына, нәсіліне, этникалық шығу тегіне, дініне, тіліне, мүгедектігіне, жыныстық бағдарлануына, гендерлік сәйкестігіне, отбасылық жағдайына, әлеуметтік мәртебесіне, саяси көзқарасына немесе басқа да белгілеріне қарамастан барлық адамдарға тең құқықтар мен мүмкіндіктер беріледі. Бұл қағидат ТДМ 10 — Теңсіздікті азайту мақсатын қолдайды.

Әртүрлілік - Әртүрлі көзқарастарды, мәдениеттер мен тәжірибелерді мойындау және құрметтеу. Университет әртүрлі топтардың білім беру және кәсіби ортаға қосқан үлесін жоғары бағалайды.

Инклюзия - Әрбір адамның өзін қауіпсіз сезінуіне және Университет өміріне тең дәрежеде қатысуына мүмкіндік беретін жағдай жасау. Бұл қағидат маргиналданған топтарды, мүгедектігі бар адамдарды және басқа да осал топтарды қолдауды қамтиды.

Кемсітушілікке жол бермеу (нөлдік төзімділік) - Кемсітушіліктің кез келген түріне, соның ішінде буллингке, харассментке, жыныстық қысымға, жұмысқа қабылдау, оқыту немесе бағалау кезінде әділетсіз қатынасқа қатаң тыйым салынады.

Әділдік пен ашықтық - Қабылдау, бағалау, тағайындау, мансаптық өсу және ресурстарды бөлу процестерінің ашықтығы қамтамасыз етіледі.

4. ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

EDI (Equality, Diversity and Inclusion) - Тең мүмкіндіктерді қамтамасыз етуге және тұрақты дамуға ықпал ететін әділ, қауіпсіз және қолдаушы білім беру және кәсіби ортаны қалыптастыруға бағытталған жүйелі тәсіл.

Теңдік (Equality) - Барлық адамдарға бірдей қатынас пен тең мүмкіндіктер беру. Бұл ТДМ 10 мақсатына ықпал етеді.

Әртүрлілік (Diversity) - Адамдар арасындағы айырмашылықтардың құндылығын мойындау және құрметтеу. Бұл ТДМ 4 — Сапалы білім мақсатына ықпал етеді.

Инклюзия (Inclusion) - Әрбір адам өз әлеуетін жүзеге асырып, Университет өміріне белсенді қатыса алатын ортаны қалыптастыру.

Кемсітушілік (Discrimination) - Қорғалатын белгілер бойынша адамға немесе топқа қатысты кез келген қолайсыз қатынас.

Харассмент / қысым көрсету (Harassment) - Адамның қадір-қасиетін төмендететін және қорлайтын атмосфера қалыптастыратын кез келген жағымсыз мінез-құлық.

Бейімдеу (Adaptation) - Ерекше қажеттіліктері бар адамдарға оқу және жұмыс жағдайларын бейімдеу.

5. УНИВЕРСИТЕТТІҢ МІНДЕТТЕРІ

Университет:

- барлық қатысушылар үшін денсаулық, әл-ауқат және сапалы білім беру жағдайын қамтамасыз ететін қауіпсіз, инклюзивті ортаны құру және қолдау;
- оқу бағдарламалары мен ресурстарға тең қолжетімділікті қамтамасыз ету, бұл арқылы ТДМ 4 — Сапалы білім мақсатына қол жеткізуге ықпал ету;
- кемсітушіліктің және қысым көрсетудің алдын алу, антидискриминациялық нормалар мен принциптерге қатаң сәйкес келу арқылы, бұл ТДМ 10 — Теңсіздікті азайту мақсатына қызмет етеді;
- барлық білім алушылар мен қызметкерлер үшін инклюзивтілік, теңдік және әртүрлілік (EDI) бойынша міндетті тренингтер өткізу, Университетте құрмет пен инклюзия мәдениетін қалыптастыруға ықпал ету;
- барлық білім алушылар мен қызметкерлер, соның ішінде мүгедектігі бар адамдар үшін инфрақұрылымның қолжетімділігін қамтамасыз ету (пандустар, лифтілер, бейімделген аудиторлар және цифрлық қолжетімділік);
- оқу мен жұмыстың икемді формаларын енгізу, бұл әртүрлі қажеттіліктері бар білім алушылар үшін қолжетімділікті қамтамасыз етіп, инклюзивті білім беру ортасын қолдайды;
- мүгедектігі бар адамдарға халықаралық стандарттарды сақтай отырып қолдау және бейімдеуді қамтамасыз ету, олардың Университеттің оқу және жұмыс өміріне толық қатысуына мүмкіндік беру;
- жүкті әйелдер, ата-аналар және отбасы міндеттері бар адамдардың қажеттіліктерін ескере отырып, гендерлік теңдікті қолдау шеңберінде барлық қатысушылар үшін тең жағдай жасау (ТДМ 5);
- шетелдік студенттерге, босқындарға және басқа халықаралық қатысушыларға тең жағдай жасау, теңдік пен инклюзивтілікті қолдау;
- барлық топтар үшін, соның ішінде ерекше қажеттіліктері бар білім алушылар мен қызметкерлерге кеңес беру және психологиялық қолдау көрсету;

– шағымдар бойынша толық құпиялылықты және қорғалғандықты қамтамасыз ете отырып, барлық қатысушылар үшін қауіпсіз және сенімді атмосфера құру.

6. ҚЫЗМЕТКЕРЛЕР МЕН БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ МІНДЕТТЕРІ

6.1 Қызметкерлер:

- EDI принциптерін сақтау, бұл арқылы ТДМ 5 (Гендерлік теңдік) және ТДМ 10 (Теңсіздікті азайту) мақсаттарына қол жеткізуге ықпал ету;
- Жұмысқа қабылдау/оқуға қабылдану кезінде саясатпен танысу міндеті, сондай-ақ инклюзия, теңдік және әртүрлілік принциптері бойынша білімді жүйелі түрде жаңартып отыру;
- Университеттің барлық қатысушыларының құқықтары мен абыройын құрметтеу, соның ішінде мүгедектігі бар адамдар және басқа маргиналданған топтар;
- Инклюзия мен теңдік саласындағы біліктілікті арттыру мақсатында міндетті EDI тренингтері мен шараларға қатысу;
- Кемсітушілік, домогательство және басқа да құқық бұзушылықтар туралы белгіленген тәртіппен хабарлау, сондай-ақ олардың тергеу процесіне белсенді қатысу.

6.2 Білім алушылар:

- Құрметті қарым-қатынас ережелерін сақтау, оның ішінде мәдени, діни және әлеуметтік айырмашылықтарды құрметтеу, бұл барлық білім алушылар мен қызметкерлер үшін инклюзивті және сыйымды орта қалыптастыруға ықпал етеді;
- Кемсітушілік, буллинг, харассмент және басқа да жағымсыз мінез-құлық түрлерін болдырмау, бұл инклюзивті және қауіпсіз оқу ортасын қамтамасыз етуге бағытталған;
- Инклюзивті және қолдаушы оқу ортасын қалыптастыруға белсенді қатысу, соның ішінде ТДМ және инклюзивтілік туралы хабардарлықты арттыруға бағытталған іс-шараларға қатысу арқылы;
- Қажет болған жағдайда қолдау сұрау, оның ішінде инклюзия және қолжетімділік мәселелері бойынша консультациялар алу, бұл барлық білім алушылар үшін, соның ішінде ерекше қажеттіліктері бар оқушылар үшін де қолжетімді.

7. САЯСАТТЫҢ ІСКЕ АСЫРУ ШАРАЛАРЫ

7.1. Білім беру іс-шаралары:

- Қызметкерлер мен білім алушылар үшін EDI (Равенство, Разнообразие, Инклюзия) тақырыбында тұрақты тренингтер мен вебинарлар өткізу, инклюзивтілік принциптері мен Тұрақты даму мақсаттары (ТДМ 3, 4, 5, 10) туралы хабардарлықты арттыру;
- Білім беру процесінің барлық қатысушылары үшін міндетті антибуллинг бағдарламаларын енгізу, қауіпсіз және инклюзивті ортаны қамтамасыз ету мақсатында;

– Оқу бағдарламалары мен іс-шараларға EDI тақырыптарын енгізу, инклюзивті білім беру контекстін қалыптастыру және теңдік пен әртүрлілікті қолдау.

7.2. Инклюзивті инфрақұрылым:

– Ғимараттар мен кабинеттердің қолжетімділігін қамтамасыз ету (пандустар, лифтер, бейімделген кабинеттер, сондай-ақ ерекше қажеттіліктері бар студенттер үшін цифрлық қолжетімділік);

– Оқу материалдарын бейімдеу (көрінісі төмен адамдарға арналған форматтар, субтитрлер, электрондық ресурстар), түрлі қажеттіліктері бар студенттер мен шетелдіктерге қолжетімділікті қамтамасыз ету;

– Шетелдік студенттер үшін бейімделу бағдарламаларын ұйымдастыру, мәдени интеграция және қажетті ресурстарды ұсыну;

– Кампустың қауіпсіз ортасын қамтамасыз ету, дискриминация, домогательство және басқа да зорлық әрекеттерінен қорғау жүйесін енгізу.

7.3. Қолдау және бейімдеу:

– Ерекше қажеттіліктері бар студенттерді қолдау, әр студенттің жеке қажеттіліктерін ескеретін жеке қолдау жоспарларын әзірлеу;

– Барлық студенттерге, оның ішінде мүмкіндігі шектеулі адамдарға білім беру қолжетімділігін қамтамасыз ететін жеке оқу және қолдау жоспарлары;

– Балаларды күту міндеттерін орындауды үйлестіру үшін студенттер мен қызметкерлерге икемді оқу және жұмыс жағдайларын ұсыну;

– Мәдени және діни ерекшеліктерді ескеру, дәстүрлер мен діни тәжірибелерді құрметтеу, инклюзивті және сыйымды оқу ортасын қалыптастыру;

– Ерекше қажеттіліктері бар және әртүрлі әлеуметтік топтағы студенттер үшін қолжетімділікті қамтамасыз ететін икемді оқу және жұмыс кестелері.

7.4. Жұмысқа қабылдау және даму саясаты:

– Жұмысқа қабылдау, бағалау, біліктілікті арттыру және мансаптық көтермелеу кезінде тең жағдайлар жасау, университеттің барлық деңгейлерінде теңдік, әртүрлілік және инклюзивтілікті қолдау;

– Әйелдерге, әртүрлі топтардың өкілдеріне және жас мамандарға тең мүмкіндіктер жасау, гендерлік теңдікті қолдау және ТДМ 5 жетістіктеріне ықпал ету;

– Барлық қызметкерлер үшін, оның ішінде маргинализденген топтар өкілдері үшін кәсіби өсу мен даму қолдауын қамтамасыз ету, инклюзивті кәсіби ортаны қалыптастыру.

8. МОНИТОРИНГ, БАҒАЛАУ ЖӘНЕ ЕСЕПТІЛІК

Саясат тиімділігін бағалау үшін келесі көрсеткіштер белгіленеді:

- Инклюзивтілік, теңдік және әртүрлілік мәселелері бойынша оқытылған қызметкерлер мен студенттердің саны;
- Тіркелген шағымдар саны және олардың қаралу уақыты, бұзушылық түрлері мен жиілігіне назар аудару;
- Дискриминация және домогательство қаупін талдау, инклюзивтілік пен теңдікке ықтимал қауіптер туралы есеп;
- Мониторинг нәтижелеріне негізделген түзетуші шаралар бойынша университет басшылығына тұрақты есеп беру;
- Басқару және оқытушылық лауазымдардағы әйелдер мен түрлі топ өкілдерінің үлесі, ТДМ 5 (Гендерлік теңдік) және ТДМ 10 (Теңсіздікті азайту) көрсеткіштерін қолдау;
- Студенттер мен қызметкерлердің инклюзивтілік пен теңдік мәселелеріне қанағаттану деңгейі және антидискриминациялық іс-шараларға қатысу нәтижелері;
- Ерекше қажеттіліктері бар студенттер мен шетелдік студенттер үшін қолжетімді инфрақұрылымның болуы.

Мониторинг жыл сайын жүргізіледі, нәтижелер бойынша есеп жарияланады, оның ішінде ағымдағы тәжірибені жақсарту және анықталған мәселелерді жоюға арналған ұсыныстар бар.

Саясат кемінде әр 2 жыл сайын немесе заңнамалық өзгерістер кезінде, сондай-ақ ООН, ЕО сияқты халықаралық ұйымдардың жаңа ұсыныстары, адам құқықтары мен тұрақты даму саласындағы өзгерістер болғанда қайта қаралады.

9. ЖАУАПТЫ ТҰЛҒАЛАР

Басқарма Төрағасы — Ректор: саясатын стратегиялық іске асыруға жауапты, оның ішінде ішкі саясаттың халықаралық адам құқықтары стандарттарына және ТДМ талаптарына сәйкестігін қамтамасыз ету;

Адам ресурстары департаменті (HR): үйлестіру, оқыту, бақылау, саясатты орындауды мониторингтеу және есеп беру;

Инклюзивті білім беру және психикалық денсаулық офисі (Саясатты жүзеге асыру қызметі): шағымдарды қабылдау, тергеу жүргізу, барлық қатысушыларға, соның ішінде осал топтар мен мүмкіндігі шектеулі адамдарға қолдау көрсету;

Институт директорлары, бөлім басшылары: бөлім деңгейінде саясатты орындауды қамтамасыз ету, инклюзивтілік және теңдік стандарттарын сақтау, ТДМ және халықаралық нормаларға сәйкес болуын қадағалау.

10. ҚОРЫТЫНДЫ

11.1. Саясат бекітілген күннен бастап күшіне енеді және университеттің барлық қатысушылары үшін міндетті болып табылады, халықаралық адам құқықтары стандарттары мен ТДМ талаптарын сақтауымен бірге.

11.2. Барлық қызметкерлер мен студенттер университетке қабылданғанда саясатпен танысып, оның талаптарын орындауға міндетті.

11.3. Саясат университеттің ресми сайтында жарияланады және қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде қолжетімді.